

PS-VII.431.1.6.2024

Szanowny Pan
Dariusz Tymiński
Wójt Gminy Dźwierzuty
ul. Niepodległości 6
12-120 Dźwierzuty

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu Wójtowi treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę przeprowadzono w Urzędzie Gminy w Dźwierzutach, ul. Niepodległości 6, 12-120 Dźwierzuty, NIP: 7451090664, REGON: 000532843, w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz na grobach i cmentarzach wojennych położonych na terenie gminy.

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli stanowiska kierownicze pełnili:

1. **Marianna Bogusława Szydlik** - Wójt Gminy Dźwierzuty, wybrana w wyniku wyborów w dniu 21 października 2018 r. (do zakończenia kadencji),
2. **Dariusz Zenon Tymiński** – Wójt Gminy Dźwierzuty, wybrany w wyniku wyborów w dniu 7 kwietnia 2024 r., urząd objął w dniu 2 maja 2024 r.,
3. **Jolanta Łomiak** - Zastępca Wójta Gminy Dźwierzuty, na stanowisku od 10 maja 2024 r.,
4. **Jan Lisiewski** - Sekretarz Gminy, zatrudniony na stanowisku z dniem 24 lipca 2024 r.,
5. **Agata Urbańska** – Skarbnik Gminy - Główny Księgowy Budżetu, powołana na stanowisko z dniem 21 lutego 2011 r.,
6. ██████████ - kierownik Referatu Gospodarki Terenowej, na podstawie aneksu do umowy o pracę z dnia 1 kwietnia 2016 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, samodzielne stanowisko pracy do spraw mniejszości narodowych i etnicznych, organizacji pozarządowych oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w składzie:

- **Emilia Orzoł** – starszy inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 18/2024 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, pełniąca funkcję przewodniczącego zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.517.2024 z dnia 11 października 2024 r.,
- **Jan Kosiorek** – starszy inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 31/2022 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, członek zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.518.2024 z dnia 11 października 2024 r.

[Dowód: akta kontroli str. 3-4]

Termin kontroli: od 25 października 2024 r. do 28 października 2024 r.

Kontrolę odnotowano w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 1 (2024).

Przedmiot i zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: ocena realizacji powierzonego Gminie Dźwierzuty zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych,
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia 25 października 2024 r.

Informacji i wyjaśnień kontrolującym udzielał:

- kierownik Referatu Gospodarki Terenowej w Urzędzie Gminy w Dźwierzutach – pracownik realizujący kontrolowane zadanie.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224, z późn. zm.), art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190), oraz w związku z § 8 porozumienia Nr PS-VII.5230.1.39.2024 zawartego w dniu 7 czerwca 2024 r. pomiędzy Wojewodą Warmińsko-Mazurskim a Gminą Dźwierzuty w sprawie powierzenia Gminie prowadzenia zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych (Dz. Urz. woj. warm.-maz. poz. 3205 z 28.06.2024 r.).

Kontrolowane zadanie jednostka przyjęła Uchwałą Nr II/10/24 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 15 maja 2024 r. w sprawie *przejęcia zadań z zakresu administracji rządowej dotyczących obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych na terenie Gminy Dźwierzuty*. Na mocy tej uchwały Wójt Gminy Dźwierzuty w dniu 7 czerwca 2024 r. zawarł z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim porozumienie Nr PS-VII.5230.1.39.2024.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Urzędu Gminy Dźwierzuty ocenia się pozytywnie.

Pozytywnie oceniono:

1. prowadzenie dokumentacji organizacyjnej,
2. prowadzenie dokumentacji z aktami spraw bieżących (merytoryczna),
3. prowadzenie ewidencji grobów i cmentarzy wojennych (z uwagami opisanymi w punkcie 3),
4. wykorzystanie środków finansowych zgodnie z przeznaczeniem określonym w porozumieniu,
5. prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej środków z dotacji,
6. opisanie dokumentów księgowych potwierdzających poniesione wydatki,
7. nadzór nad stanem grobów i cmentarzy wojennych,
8. prowadzenie prac o charakterze porządkowo-konserwacyjnym.

1. Dokumentacja organizacyjna

Zadanie wynikające z przedmiotu kontroli realizuje Referat Gospodarki Terenowej. Zapis zadania ujęto w aktualnie obowiązującym regulaminie jednostki, stanowiącym załącznik do Zarządzenia Nr 130/24 Wójta Gminy Dźwierzuty z dnia 01 października 2024 r. w sprawie *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy w Dźwierzutach* - § 34 ust. 1 lit. k: „*Nadzór nad utrzymaniem mogił i pomników z okresu wojny*”. Referat Gospodarki Terenowej podlega bezpośrednio Wójtowi.

W okresie realizacji zadania obowiązywał również regulamin organizacyjny jednostki nadany Zarządzeniem Nr 71/2022 Wójta Gminy Dźwierzuty z 12 maja 2022 r. (ze zmianami). Kontrolowane zadanie zostało przydzielone ww. Referatowi w § 35 ust. 1 pkt 28 w tym samym brzmieniu.

Obowiązki wynikające z powierzonego gminie zadania realizował kierownik Referatu Gospodarki Terenowej w Urzędzie Gminy w Dźwierzutach. Zadanie zostało ujęte w karcie opisu stanowiska pracy pracownika - w części 5 w zakresie zadań związanych z ochroną środowiska (RGT-OS) w pkt. 10 w brzmieniu: "*Prowadzenie spraw w zakresie sprawowania opieki nad miejscami pamięci narodowej, cmentarzami wojennymi i grobami, w tym prowadzenie ewidencji cmentarzy wojennych*".

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

2. Prowadzona dokumentacja z aktami spraw bieżących (merytoryczna)

Na stanowisku pracy jest prowadzona teczka, którą oznaczono symbolem komórki oraz symbolem i hasłem z jednolitego rzeczowego wykazu akt:

- RGT-OS.7045 "Utrzymanie miejsc grzebalnych" (kat. B 5)

Teczka zawiera akta spraw bieżących, z 2024 r. obejmujące m.in.: propozycję przejęcia zadania na rok 2024, uchwałę rady, oświadczenie o przyjęciu dotacji, podpisane porozumienie z wojewodą, korespondencję z W-M Urzędem Wojewódzkim w Olsztynie w sprawie upamiętnień i pochówków powstań narodowych, Serbów, wybór oferenta, umowa z wykonawcą, protokoły zdawczo-odbiorcze z wykonanych prac z opisem zrealizowanych prac i materiałem fotograficznym.

Oryginały faktur wraz z dowodami przelewów przechowywane są w Referacie Finansów Urzędzie Gminy w Dźwierzutach.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

3. Prowadzona ewidencja grobów i cmentarzy wojennych

Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych prowadzona jest przez gminę w formie papierowej w tezcze oznaczonej zaktualizowanym symbolem i hasłem:

- RGT.7041 "Ewidencja cmentarzy na terenie jednostki samorządowej (kat. A)

Teczka zawiera spis ośmiu obiektów cmentarnictwa wojennego oraz karty ewidencyjne, aktualizowane w zakresie prowadzonych na obiektach działań. Karty zawierają dokumentację fotograficzną oraz mapkę z zaznaczoną lokalizacją mogił i kwater wojennych.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

Według ewidencji grobów i cmentarzy wojennych, której jeden komplet w formie elektronicznej jest w dyspozycji Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie ustalono, że na terenie kontrolowanej gminy zinwentaryzowano osiem obiektów cmentarnictwa wojennego z okresu I wojny światowej, położonych w miejscowościach: Dźwierzuty, Popowa Wola, Rummy, Linowo.

Karty zawierają, w zależności od posiadanej wiedzy, m.in. takie informacje jak: nazwa gminy, powiatu, miejscowości, dawna nazwa miejscowości, położenie i opis lokalizacji obiektu, właściciel (zarządca) terenu, rodzaj obiektu, powierzchnia obiektu, numer i data wpisu do rejestru zabytków, okres historyczny, informacja o pochowanych, status (narodowość) pochowanych, opis i stan zachowania obiektu, informacje dotyczące aktów wandalizmu, kradzieży, uszkodzeń, bibliografia (źródło danych).

Okazane karty są kompletne, posiadają zdjęcia oraz mapy lokalizacyjne ze wskazaniem działki, na której położony jest dany obiekt. Z przyczyn technicznych, wynikających z mało czytelnych inskrypcji na nagrobkach, co stwierdzono w trakcie oględzin (akta kontroli nr 11-22), poszczególne karty ewidencyjne wymagają poprawienia bądź uzupełnienia danych w zakresie pochowanych osób:

- Dźwierzuty, ul. Pasymska - kwatera wojenna 2 niemieckich żołnierzy lub ofiar cywilnych na cmentarzu ewangelickim - w karcie ewidencyjnej mylnie wymieniono 2 żołnierzy rosyjskich,
- Linowo - kwatera wojenna z 4 ofiarami cywilnymi narodowości niemieckiej i 2 żołnierzy rosyjskich na dawnym cmentarzu ewangelickim - w karcie ewidencyjnej wymieniono 2 cywilne ofiary wojny i 2 żołnierzy rosyjskich,
- Rumy - kwatera wojenna 3 niemieckich żołnierzy lub ofiar cywilnych na dawnym cmentarzu ewangelickim - w karcie ewidencyjnej mylnie wymieniono 3 żołnierzy rosyjskich,
- Rumy - mogiła wojenna niemieckiego żołnierza lub ofiary cywilnej na dawnym cmentarzu ewangelickim - w karcie ewidencyjnej mylnie wymieniono żołnierza rosyjskiego.

Na podstawie rejestru zabytków nieruchomości dla województwa warmińsko-mazurskiego, zamieszczonego na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie ustalono, że do rejestru zabytków nieruchomości wpisany jest kościół ewangelicki z cmentarzem przykościelnym przy ul. Pasymskiej w Dźwierzutach. Na terenie tego cmentarza znajdują się dwie niemieckie kwatery wojenne. Cmentarz ewangelicki w Linowie z kwaterą wojenną położoną w jego obrębie jest ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Odpowiednia informacja została odnotowana w kartach ewidencyjnych tych obiektów w rubryce 12 „Numer i data wpisu do rejestru zabytków lub inna forma ochrony”.

4. Sprawozdanie z realizacji kontrolowanego zadania

Zgodnie z porozumieniem Nr PS-VII.5230.1.39.2024 z dnia 7 czerwca 2024 r. sprawozdanie merytoryczno-finansowe z realizacji zadania następuje w terminie do dnia 15 stycznia 2025 r. i obejmuje okres od początku realizacji zadania do 31 grudnia 2024 r.

W związku z wyznaczonym terminem, do dnia przedmiotowej kontroli jednostka nie była zobowiązana złożyć sprawozdanie.

5. Decyzje zezwalające na prace remontowo-budowlane i konserwatorskie

Z akt prowadzonych spraw wynika, że w 2024 r. gmina nie realizowała prac remontowo-renowacyjnych na obiektach wymagających pozwolenia Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz zezwolenia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w trybie art. 5 ustawy o grobach i cmentarzach wojennych.

6. Postępowanie z dotacją

W dniu 19 marca 2024 r., w związku ze złożonym wnioskiem, Gmina Dźwierzuty otrzymała propozycję przejęcia zadania dotyczącego opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi w 2024 r. wraz z dotacją w wysokości 5 000,00 zł (kwota pomniejszona z uwagi na limit środków, wnioskowana przez gminę kwota dotacji - 7 600,00 zł). Gmina złożyła oświadczenie o przyjęciu dotacji z datą 20 maja 2024 r.

Plan dotacji gminy został zwiększony:

- Decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FB 125/2024 z 3 czerwca 2024 r. - **zwiększenie o kwotę 5 000,00 zł z ustawy budżetowej.**

Środki zostały wprowadzone do planu finansowego gminy:

- Zarządzeniem Nr 68/2024 Wójta Gminy Dźwierzuty z 4 czerwca 2024 r. w sprawie zmian w budżecie Gminy Dźwierzuty na 2024 r. (zał. nr 1, 2, 6A).

Data zaksięgowania środków:

- 25 czerwca 2024 r. (w rozdz. 71035 § 2020).

Zgodnie z porozumieniem środki finansowe były przeznaczone na wykonywanie bieżących prac porządkowo-pielęgnacyjnych i remontowo-konserwacyjnych na cmentarzach i grobach wojennych znajdujących się na terenie Gminy.

Zgodnie z § 3 ust. 1 porozumienia gmina zobowiązuje się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków finansowych otrzymanych z dotacji na realizację zadania oraz wydatków dokonywanych z tych środków. Gmina prowadzi wyodrębnioną ewidencję finansowo-księgową w wersji elektronicznej za pomocą programu Respons (05.035), moduł FK - finanse i księgowość ZETO SOFTWARE Sp. z o.o. według następującej klasyfikacji:

- dotacja: 710-71035-2020D-002000Z - Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę (...).
- wydatki: 710-71035-4300W-901000P - Działalność usługowa - Cmentarze - Zakup usług pozostałych - Urząd Gminy.

Do dnia kontroli z przyznanych środków w wysokości 5 000,00 zł wydatkowano kwotę 3 000,00 zł (60%), do wykorzystania pozostała kwota 2 000,00 zł. Gmina Dźwierzuty na realizację przejętego od Wojewody zadania nie zapewniła środków własnych, co jednakże nie było warunkiem zawartego porozumienia z Wojewodą.

Na podstawie przedłożonych dokumentów księgowych ustalono, że zostały one opisane stosownie do § 7 ust. 1 Porozumienia. Faktura nr 537/2024 z 31 sierpnia 2024 r. na kwotę 3 000,00 zł w opisie zawierała zapis o kwocie dofinansowania ze środków z dotacji, na podstawie Porozumienia z Wojewodą, akceptację pod względem merytorycznym oraz pod względem formalnym i rachunkowym. Faktura została zatwierdzona do wypłaty oraz opłacona. Stwierdzono, że dotacja została wydatkowana zgodnie z przeznaczeniem określonym w porozumieniu.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2; 5-7]

7. Opieka sprawowana przez gminę

Zgodnie z pisemnymi wyjaśnieniami w 2024 r., w ramach porozumienia zawartego z Wojewodą, pracami objęto wszystkie mogiły i kwatery wojenne występujące na terenie gminy.

Prowadzenie prac remontowo-konserwacyjnych i porządkowo-pielęgnacyjnych zostało zlecone firmie zewnętrznej Flora Garden Mariusz Napiórkowski z siedzibą w Korpelach, na podstawie umowy nr RTG-OS.271.1.2024 z 8 lipca 2024 r. Określona w umowie kwota wynagrodzenia 5 000,00 zł pochodzi z dotacji wojewody.

Prace w obrębie obiektów zostały podzielone na dwa etapy. Pierwszy etap obejmował prace wykonane w terminie do 31 sierpnia 2024 r. na 5 obiektach. Wypłata wynagrodzenia w kwocie 3 000,00 zł nastąpiła na podstawie przedłożonej faktury nr 537/2024 z 31 sierpnia 2024 r. Drugi etap obejmuje prace wykonane w terminie do 31 października 2024 r. na 3 obiektach. Protokół odbioru prac etapu II został spisany w dniu 23 października 2024 r. Do dnia kontroli faktura od Wykonawcy na kwotę

2 000,00 zł jeszcze nie wpłynęła do Zleceniodawcy. Dodatkowo, w miarę potrzeb wykonywane jest koszenie i porządkowanie obiektów przez pracowników Urzędu Gminy.

Stan utrzymania obiektów cmentarnictwa wojennego jest monitorowany przez odpowiedzialnego za zadania kierownika Referatu Gospodarki Terenowej UG w Dźwierzutach. Pracownik dokonuje odbioru prac, z czego sporządzany jest pisemny protokół i dokumentacja zdjęciowa.

W badanym okresie na grobach wojennych nie ujawniono przypadków wandalizmu, jak też zaśmiecania, niszczenia, zdarzeń losowych ani innych szkód. Nie odnotowano również skarg na stan utrzymania obiektów cmentarnictwa wojennego na terenie gminy.

Dwa obiekty cmentarnictwa wojennego zlokalizowane są na terenie cmentarza ewangelickiego w Dźwierzutach, którego zarządcą jest Parafia Ewangelicko-Augsburska w Pasymiu. Jedna z kwater wojennych znajduje się na terenie cmentarza parafialnego w Dźwierzutach, będącego w zarządzie Parafii Rzymskokatolickiej Przenajświętszej Trójcy w Dźwierzutach. Mogiła pojedyncza zlokalizowana jest w pasie drogi krajowej nr 57, którą zarządza GDDKiA Oddział w Olsztynie. Zarządcy terenu zajętego pod te miejsca spoczynku nie utrudniają gminie sprawowania opieki nad tymi obiektami. Pozostałe groby wojenne położone są na działkach należących do własności Gminy Dźwierzuty.

Kontrolujących poinformowano, że „*temat utrzymania porządku na cmentarzach jest bliski uczniom i nauczycielom miejscowych szkół, Kołom Gospodyń Wiejskich oraz mieszkańcom gminy, którzy w miarę swoich możliwości angażują się w prace porządkowe na cmentarzach. Obiekty cmentarnictwa wojennego są odwiedzane przez mieszkańców, są też przedmiotem zainteresowania turystów oraz są walorem turystycznym naszej gminy. Umożliwiają turystom zapoznanie się z historią miejsc, a także oddanie hołdu poległym. Gmina otrzymuje dużo pozytywnych opinii na temat utrzymania tych obiektów. Nasze działania wynikają z szacunku dla pochowanych tam zmarłych. Groby te stanowią dla nas świadectwo wydarzeń z historii Polski*”.

[Dowód: akta kontroli str. 8-10]

8. Oględziny grobów i cmentarzy wojennych

W dniu 28 października 2024 r. w obecności pracownika gminy realizującego kontrolowane zadanie przeprowadzono oględziny grobów i cmentarzy wojennych. Z przeprowadzonych oględzin sporządzono protokół.

Na podstawie przeprowadzonej wizytacji stwierdzono, że prowadzone prace porządkowo-konserwacyjne i należyta dbałość o wizerunek tych miejsc pozwalają zachować ich historyczną i zabytkową wartość. Mogiły i kwatery wojenne oraz ich otoczenie były wykoszone i oczyszczone, utrzymane w sposób estetyczny. Obiekty zostały oznakowane tablicami na metalowych słupkach, co zwiększa atrakcyjność oraz ochronę miejsc związanych z tym regionem. Z uwagi na okres jesienny i usytuowanie niektórych obiektów, pokryte one były opadającymi z drzew liśćmi. Wypukłe inskrypcje na zdecydowanej części nagrobków wymagają uczytelnienia - są słabo widoczne i zlewają się z tłem. Kwatera wojenna żołnierzy i jeńców rosyjskich, położona na cmentarzu parafialnym w Dźwierzutach, ze względu na stan techniczny, wymaga prac remontowych, tj. sklejenia pionowej steli z podstawą. Występuje potrzeba wymiany ogrodzenia kwatery wojennej na cmentarzu ewangelickim w Linowie.

Uwagi i wnioski stwierdzone wobec wizytowanych obiektów, szerzej opisane w protokole oględzin, nie mają wpływu na ich ogólny odbiór, a stan techniczny nie zagraża bezpieczeństwu.

Jednak upływ czasu powoduje stopniowe pogorszenie stanu zachowania elementów grobów wojennych, którego poprawa nie jest możliwa w ramach dostępnych środków finansowych. W miarę możliwości na obiektach należy przeprowadzić prace renowacyjne, w szczególności związane z uczynieniem inskrypcji na nagrobkach.

[Dowód: akta kontroli str. 11-22; 8-10]

9. Obowiązki informacyjne

Kwota przyznana przedmiotowym porozumieniem nie przekroczyła 50 000,00 zł, wobec tego kontrolowana jednostka nie była zobowiązana do wypełnienia obowiązku informacyjnego w zakresie strony internetowej, plakatu informacyjnego bądź tablicy informacyjnej, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowe lub dofinansowywane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 953, ze zm.).

Do ustaleń kontroli nie zostały wniesione zastrzeżenia.

Mając na względzie ustalenia kontroli wynikające z projektu pokontrolnego z dnia 19 listopada 2024 r. Gmina Dźwierzuty:

- przesłała 9 grudnia 2024 r. karty ewidencyjne poprawione i uzupełnione w zakresie danych pochowanych osób, tj. zgodnie z opisem w pkt. 3 wystąpienia pokontrolnego,
- zawnioskowała o dodatkowe środki finansowe w zapotrzebowaniu o dotację na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2025 r. z terminem do 20 grudnia 2024 r., na sklejenie pionowej steli z podstawą w obrębie kwatery wojennej żołnierzy i jeńców rosyjskich, położonej na cmentarzu parafialnym w Dźwierzutach. Realizacja tego zamierzenia jest jednak uwarunkowana wysokością środków finansowych zarezerwowanych w budżecie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

Wobec nie stwierdzonych uchybień w działalności kontrolowanej jednostki wpływających na bieżący stan utrzymania grobów i cmentarzy wojennych, odstępuje się od wydania zaleceń pokontrolnych.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej, od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Radosław Król